EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 15.7.2024.
COM(2024) 291 final

IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

o provedbi i primjeni članaka 4. i 5. Direktive (EU) 2015/1794 Europskog parlamenta i Vijeća od 6. listopada 2015. o izmjeni direktiva 2008/94/EZ, 2009/38/EZ i 2002/14/EZ Europskog parlamenta i Vijeća te direktiva Vijeća 98/59/EZ i 2001/23/EZ u pogledu pomoraca

1. Uvod

U ovom se izvješću govori o provedbi i primjeni dviju posebnih odredaba Direktive (EU) 2015/1794[1] („Direktiva”) kojima se pomorci[2] uključuju u područje primjene Direktive 98/59/EZ[3] o kolektivnom otkazivanju („Direktiva o kolektivnom otkazivanju”) i Direktive 2001/23/EZ[4] o prijenosima poduzeća, pogona ili dijelova poduzeća ili pogona („Direktiva o prijenosu poduzeća”).

Direktivom se prethodno isključene pomorce uključuje u područje primjene pet direktiva o radnom pravu[5]. U skladu s člankom 7. Direktive Komisija, nakon savjetovanja s državama članicama i socijalnim partnerima na razini EU-a, Europskom parlamentu i Vijeću podnosi posebno izvješće o provedbi i primjeni članka 4. (izmjene Direktive o kolektivnom otkazivanju) i članka 5. (izmjene Direktive o prijenosu poduzeća).

Izvješće se uglavnom temelji na informacijama koje su dostavili države članice i sektorski socijalni partneri na razini EU-a[6] u upitniku o provedbi i praktičnoj primjeni Direktive. Kako bi se dobila cjelokupna slika, te se informacije prema potrebi dopunjuju onima iz stručnih analiza usklađenosti nacionalnih odredaba s Direktivom i vlastitim istragama Komisije.

1.1 Osnovne informacije i kontekst

Tijekom godina EU je donio velik broj direktiva u području radnog prava. Njihov je glavni cilj osigurati da uspostava i dovršenje jedinstvenog tržišta ne dovedu do nižih standarda rada ili narušavanja tržišnog natjecanja te poboljšati životne i radne uvjete u EU-u. Te su direktive općenito primjenjive na sve sektore djelatnosti i sve kategorije radnika, ali države članice isključile su ili su mogle isključiti različite vrste pomoraca[7] iz područja primjene nekoliko njih. Posebno su bili

---

1 Direktiva (EU) 2015/1794 Europskog parlamenta i Vijeća od 6. listopada 2015. o izmjeni direktiva 2008/94/EZ, 2009/38/EZ i 2002/14/EZ Europskog parlamenta i Vijeća te direktiva Vijeća 98/59/EZ i 2001/23/EZ u pogledu pomoraca (SL L 263, 8.10.2015., str. 1.).

2 U ovom se izvješću pojam „pomorci” koristi za upućivanje na prethodno isključenje iz područja primjene direktiva, i to „posada pomorskih plovila” iz Direktive o kolektivnom otkazivanju i „pomorskih plovila” iz Direktive o prijenosu poduzeća. Obuhvaća osoblje na plovilima trgovačke mornarice i ribarskim plovilima. Kad je potrebno razlikovati ta dva sektora, posebno se upućuje na odgovarajući sektor.

3 Direktiva Vijeća 98/59/EZ od 20. srpnja 1998. o usklađivanju zakonodavstava država članica u odnosu na kolektivno otkazivanje (SL L 225, 12.8.1998., str. 16.).

4 Direktiva Vijeća 2001/23/EZ od 12. ožujka 2001. o usklađivanju zakonodavstava država članica u odnosu na zaštitu prava zaposlenika kod prijenosa poduzeća, pogona ili dijelova poduzeća ili pogona (SL L 82, 22.3.2001., str. 16.).

5 To su uz Direktivu o kolektivnom otkazivanju i Direktivu o prijenosu poduzeća:
- Direktiva 2008/94/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 22. listopada 2008. o zaštiti zaposlenika u slučaju insolventnosti njihovog poslodavca (SL L 283, 28.10.2008., str. 36.),
- Direktiva 2009/38/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 6. svibnja 2009. o osnivanju Europskog radničkog vijeća ili uvođenju postupka koji obuhvaća poduzeća i skupine poduzeća na razini Zajednice radi obavješćivanja i savjetovanja radnika (preinačeno) (SL L 122, 16.5.2009., str. 28.),
- Direktiva 2002/14/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 11. ožujka 2002. o uspostavljanju općeg okvira za obavješćivanje i savjetovanje s radnicima u Europskoj zajednici (SL L 80, 23.3.2002., str. 29.).

6 Upitnik za poslodavce poslan Udruženju brodovlasnika Europske zajednice (ECSA) i Europêcheu; upitnik za radnike poslan Europskoj federaciji radnika u prometu (ETF).

7 Ribari plaćeni po ulovu iz Direktive o insolventnosti, posade trgovačke mornarice iz Direktive o europskim radničkim vijećima, posade plovila koja plove na otvorenom moru iz Direktive o obavješćivanju i savjetovanju, posade pomorskih plovila iz Direktive o kolektivnom otkazivanju i pomorska plovila iz Direktive o prijenosu poduzeća.

isključeni iz pet prethodno navedenih direktiva. Stoga im u slučaju insolventnosti, kolektivnog otkazivanja i prijenosa poduzeća nije bila pružena ista zaštita kao radnicima na kopnu niti su uživali ista prava na osnivanje europskih radničkih vijeća ili na obavješćivanje od strane poslodavca i savjetovanje s njime.

Direktiva (EU) 2015/1794 donesena je 6. listopada 2015. Cilj joj je poboljšati razinu zaštite pomoraca i uskladiti njihova socijalna prava i radne uvjete te tako učiniti to zanimanje privlačnijim i osigurati jednake uvjete u sektoru. Njome se okončava prethodno navedeno isključenje pomoraca. Direktivom se također nastoji: i. osigurati da financijsko i administrativno opterećenje za brodarska poduzeća ostane razmjerno poboljšanjima prava radnika, ii. ostvariti cilj povećanja zaposlenosti pomoraca u EU-u i iii. smanjiti rizik od upisa pod tuđim zastavama (plovila se premještaju iz nacionalnog registra u registar druge države kako bi se izbjegli troškovi i ograničenja). U Direktivi se uzima u obzir posebna priroda pomorskog zanimanja i predviđaju se promjene značajki sektora, kao što su česta prodaja plovila i prodaja poduzeća koja upravljaju samo jednim plovilom.

2. Provedba članaka 4. i 5.

Države članice morale su prenijeti Direktivu do 10. listopada 2017.[8] te su sve države članice izvijestile o mjerama za prenošenje, među ostalim u vezi s člancima 4. i 5.[9]

2.1. Sadržaj i cilj članka 4.

Člankom 4. Direktive mijenja se Direktiva o kolektivnom otkazivanju. Cilj je te direktive zaštititi radnike u slučaju kolektivnog otkazivanja postupcima obavješćivanja, savjetovanja i priopćavanja koje poslodavac mora poštovati. Poslodavac koji razmatra kolektivno otkazivanje mora obavijestiti predstavnike radnika i savjetovati se s njima. Cilj je razmotriti načine za izbjegavanje kolektivnog otkazivanja ili smanjenje broja pogođenih radnika te ublažavanje posljedica provedbom popratnih socijalnih mjera. Te mjere mogu uključivati potporu za premještaj na drugo radno mjesto ili prekvalifikaciju radnika koji su proglašeni viškom. Propisuje se i da se planirano kolektivno otkazivanje mora priopćiti nadležnom tijelu javne vlasti te da otkazivanje može proizvoditi učinke najranije 30 dana nakon tog priopćenja.

Člankom 4. točkom 1. Direktive uklanja se članak 1. stavak 2. točka (c) Direktive o kolektivnom otkazivanju. Tom je odredbom utvrđeno da se Direktiva o kolektivnom otkazivanju nije primjenjivala na posade pomorskih plovila iako se člankom 5. Direktive o kolektivnom otkazivanju državama članicama dopušta primjena ili donošenje pravila koja su povoljnija za zaposlenike. Stoga bi države članice prije prenošenja Direktive mogle odlučiti da će isključiti posade pomorskih plovila iz područja primjene zakonodavstva kojim se prenosi Direktiva o kolektivnom otkazivanju.

Nadalje, člankom 4. točkom 2. Direktive u članak 3. stavak 1. Direktive o kolektivnom otkazivanju umeće se novi podstavak o postupku priopćavanja koji glasi kako slijedi:

> „Ako se planirano kolektivno otkazivanje odnosi na članove posade pomorskog plovila, poslodavac to priopćuje nadležnom tijelu države čiju zastavu plovilo vije.”

Općenito, postupak priopćavanja u skladu s člancima 3. i 4. Direktive o kolektivnom otkazivanju omogućuje nadležnom tijelu da pronađe rješenja za probleme koje bi planirano otkazivanje moglo prouzročiti, na primjer ublažavanjem socioekonomskih posljedica masovnog otkazivanja u

[8] Članak 8. stavak 1.

[9] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/NIM/?uri=CELEX%3A32015L1794

određenom području ili sektoru. Umetanje iz članka 4. točke 2. Direktive odražava specifičnu prirodu pomorskog zanimanja jer se utvrđuje da bi trebalo poslati priopćenje nadležnom tijelu države zastave. U skladu sa svojim prijedlogom, Komisija ga je smatrala potrebnim kao pojašnjenje zbog mogućnosti istodobnog postojanja ugovora o radu na temelju različitih nacionalnih zakonodavstava[10].

2.2. Odgovori država članica o provedbi članka 4.

2.2.1. Članak 4. točka 1.: ukidanje isključenja

Ukupno 11 država članica prethodno je isključilo posade pomorskih plovila iz nacionalnog zakonodavstva o kolektivnom otkazivanju (BE, DK, DE, IE, EL, EE, CY, LV, LU, MT, SK[11]). Sve te države članice izmijenile su nacionalno zakonodavstvo kako bi ukinule to isključenje i uključile posade pomorskih plovila u područje primjene sustava kojim se uređuje kolektivno otkazivanje kako je propisano člankom 4. točkom 1. Direktive.

Šesnaest država članica nikada nije isključilo posade pomorskih plovila (BG, CZ, ES, FR, HR, IT, LT, HU, NL, AT, PL, PT, RO, SI, FI, SE) te stoga nije moralo izmijeniti nacionalno zakonodavstvo kako bi te posade uključilo u područje primjene Direktive.

2.2.2. Članak 4. točka 2.: priopćenje nadležnom tijelu države zastave

Članak 4. točku 2. Direktive koja se odnosi na priopćavanje planiranog otkazivanja tijelu države pod čijom zastavom plovilo plovi posebno je prenijelo 13 država članica (BE, DE, IE, EE, EL, IT, CY, LU, HU, MT, PL, RO, SK). Od toga su tri države članice odredbu prenijele doslovno (CY, HU, SK) i navele da se priopćenje mora dostaviti nadležnom tijelu države pod čijom zastavom plovilo plovi ako se planirano kolektivno otkazivanje odnosi na posade pomorskih plovila.

Ostalih 10 država članica utvrđuje kojem se nadležnom tijelu mora poslati priopćenje na različite načine opisane u nastavku.

- Četiri države članice propisuju priopćenje tijelu države zastave, ali ga ograničavaju na plovila koja plove pod zastavom: i. druge države (EE) koja je ugovorna stranka Sporazuma o Europskom gospodarskom prostoru, ii. druge države članice EU-a (DE) ili iii. vlastite države članice (BE, PL).
- Grčka i Malta obvezuju poslodavce da nadležnom tijelu svoje države članice priopće svako planirano kolektivno otkazivanje posadi pomorskih plovila.
- Dvije države članice (LU, RO) propisuju dodatna priopćenja ako se kolektivno otkazivanje odnosi na posadu pomorskih plovila. Osim svojem nadležnom nacionalnom tijelu, poslodavac u Luksemburgu priopćenje mora poslati i tijelima države zastave. U Rumunjskoj se priopćenje mora dostaviti i nadležnom tijelu države zastave plovila ako se kolektivno otkazivanje odnosi na članove posade pomorskog plovila.
- Irska razlikuje priopćavanje ministra za zapošljavanje i socijalnu zaštitu ako plovilo plovi pod irskom zastavom ili nadležnog tijela druge države ako plovilo plovi pod zastavom te druge države.

---

10 COM(2013) 798 final od 18.11.2013., str. 10. (detaljno objašnjenje odredaba o članku 4.).

11 Kratice za države članice u ovom izvješću su: BE (Belgija), BG (Bugarska), CZ (Češka Republika), DK (Danska), DE (Njemačka), EE (Estonija), IE (Irska), EL (Grčka), ES (Španjolska), FR (Francuska), HR (Hrvatska), IT (Italija), CY (Cipar), LV (Latvija), LT (Litva), LU (Luksemburg), HU (Mađarska), MT (Malta), NL (Nizozemska), AT (Austrija), PL (Poljska), PT (Portugal), RO (Rumunjska), SI (Slovenija), SK (Slovačka), FI (Finska), SE (Švedska).

- Isto tako, u Italiji poslodavac mora poslati priopćenje talijanskom nadležnom tijelu ako se planirano kolektivno otkazivanje odnosi na članove posade koji su talijanski državljani ili im je radni odnos uređen talijanskim pravom te nadležnom tijelu strane države ako se ti članovi posade nalaze na plovilu koje ne plovi pod talijanskom zastavom.

Preostalih 14 država članica (BG, CZ, DK, ES, FR, HR, LT, LV, NL, AT, PT, SI, FI, SE) nije izmijenilo nacionalno zakonodavstvo u tom pogledu i stoga ne navodi nadležno tijelo koje prima priopćenja ako se planirano kolektivno otkazivanje odnosi na posade pomorskih plovila. Komisija zaključuje da se postojeće nacionalne odredbe na temelju kojih je poslodavac obvezan planirano kolektivno otkazivanje priopćiti nadležnom tijelu javne vlasti primjenjuju i kad se to otkazivanje odnosi na posade pomorskih plovila. Stoga se u tim državama članicama članak 4. točka 2. Direktive prenosi tako da poslodavac planirano kolektivno otkazivanje članovima posade pomorskih plovila mora priopćiti istom tijelu javne vlasti kojem se mora priopćiti kolektivno otkazivanje svim ostalim radnicima.

2.3. Komentari socijalnih partnera o provedbi članka 4.

Kad je riječ o poslodavcima u pomorskom sektoru, Udruženje brodovlasnika Europske zajednice (ECSA) smatra da su sve države članice na zadovoljavajući način prenijele članak 4. Direktive. Tijelo Europêche, koje predstavlja poslodavce u sektoru ribarstva, nije dostavilo odgovor. Kad je riječ o socijalnim partnerima koji predstavljaju radnike, Europska federacija radnika u prometu (ETF) nije mogla dostaviti bitne informacije o prenošenju u državama članicama zbog nedostatka informacija iz svojih podružnica. Međutim, ETF je kritizirao prenošenje u Ujedinjenoj Kraljevini[12], koja je u to vrijeme bila država članica[13].

2.4. Sadržaj i cilj članka 5.

Člankom 5. Direktive mijenja se Direktiva o prijenosu poduzeća. Tom se direktivom utvrđuju prava zaposlenika u slučaju prijenosa vlasništva nad poduzećem u kojem rade, kao i obveze prodavatelja („prenositelj”) i kupca („preuzimatelj”). Propisuje se da prijenos poduzeća nije temelj za otpuštanje s radnoga mjesta i da zaposlenici zadržavaju svoja prava i obveze iz postojećeg ugovora o radu ili radnog odnosa. Osim toga, kako bi postigli dogovor, prenositelj i preuzimatelj moraju pravodobno obavijestiti predstavnike zaposlenika i savjetovati se s njima prije provedbe promjene u poduzeću i prije donošenja mjera koje utječu na zaposlenike.

Prethodno je člankom 1. stavkom 3. Direktive o prijenosu poduzeća bilo propisano da se ta direktiva ne primjenjuje na pomorska plovila iako se člankom 8. Direktive o prijenosu poduzeća državama članicama izričito dopušta primjena ili donošenje pravila koja su povoljnija za zaposlenike. Stoga bi prije prenošenja Direktive države članice mogle odlučiti isključiti pomorska plovila iz područja primjene zakonodavstva kojim se ona prenosi.

U skladu s člankom 5. Direktive članak 1. stavak 3. Direktive o prijenosu poduzeća zamjenjuje se sljedećim:

---

12 U skladu s kojim poslodavac mora dostaviti priopćenje „nadležnom tijelu države u kojoj je plovilo registrirano (umjesto ministru)”.

13 ETF je uputio na slučaj P&O Ferries. Poduzeće je osnovano u Ujedinjenoj Kraljevini, a priopćenje o kolektivnom otkazivanju posadi na svojim putničkim brodovima pod ciparskom zastavom poslalo je ciparskim tijelima. ETF smatra da je to pokazalo da bi priopćavanje nadležnom tijelu javne vlasti zastave plovila trebalo provesti uz obvezu prijave otkazivanja nadležnom tijelu javne vlasti države članice iz koje pomorci djeluju, a ne umjesto te obveze.

„Ova se Direktiva primjenjuje na prijenos pomorskih plovila koji je dio prijenosa poduzeća, pogona ili dijela poduzeća ili pogona u smislu stavaka 1. i 2., pod uvjetom da se preuzimatelj nalazi odnosno da poduzeće, pogon ili dio poduzeća ili pogona koje se prenosi ostaje na teritorijalnom području primjene Ugovora.

Ova se Direktiva ne primjenjuje ako se predmet prijenosa sastoji isključivo od jednog ili više pomorskih plovila."

2.5. Odgovori država članica o provedbi članka 5.

2.5.1. Članak 5. kojim se zamjenjuje članak 1. stavak 3. prvi podstavak Direktive o prijenosu poduzeća: ukidanje isključenja

Ukupno 11 država članica izuzelo je pomorska plovila iz područja primjene nacionalnih pravila o prijenosu poduzeća prije stupanja na snagu članka 5. Direktive (BE, DK, EE, IE, EL, CY, LU, MT, NL, RO, FI). Sve su izmijenile nacionalno zakonodavstvo kako bi pomorska plovila uključile u područje njegove primjene.

Međutim, 16 država članica već je primijenilo zakonodavstvo o prijenosu poduzeća na pomorska plovila (BG, CZ, DE, ES, FR, HR, IT, LV, LT, HU, AT, PL, PT, SI, SK, SE). Stoga nisu morale izmijeniti zakonodavstvo kako bi ga uključile u područje primjene nacionalnog zakonodavstva.

2.5.2. Članak 5. kojim se zamjenjuje članak 1. stavak 3. prvi podstavak Direktive o prijenosu poduzeća: teritorijalno područje primjene

Člankom 5. državama članicama dopušta se i da ograniče teritorijalno područje primjene pravila na prijenose pomorskih plovila ako se kupac nalazi u EU-u ili ako preneseno poduzeće ostaje na teritorijalnom području primjene Ugovora.

Tu je odredbu prenijelo ukupno 13 država članica, od kojih devet doslovno (BE, DK, IE, EL, EE, IT, LV, NL, RO). Od ostale četiri države članice, Finska utvrđuje da se prava i obveze iz radnog odnosa i primanja zaposlenika prenose na novog vlasnika poduzeća, osim ako prodavatelj ili kupac ima poslovni nastan izvan EU-a ili Europskog gospodarskog prostora. Luksemburg i Malta ograničavaju teritorijalno područje primjene i utvrđuju da kupac mora biti smješten ili da poduzeće mora ostati u njihovoj državi članici. Cipar ograničava područje primjene na ciparska pomorska plovila.

Preostalih 14 država članica nije ograničilo teritorijalno područje primjene.

2.5.3. Članak 5. kojim se zamjenjuje članak 1. stavak 3. drugi podstavak Direktive o prijenosu poduzeća: isključenje prijenosa koji uključuju samo plovila

Drugom rečenicom članka 5. Direktive isključuju se prijenosi koji uključuju samo jedno ili više pomorskih plovila.

Ukupno 13 država članica prenijelo je tu odredbu i time isključilo prijenose koji uključuju samo plovila (BE, DK, IE, EL, EE, IT, CY, LV, LU, MT, NL, PT, RO). Međutim, 14 država članica (BG, CZ, DE, ES, FR, HR, LT, HU, AT, PL, SI, SK, SE, FI) nije je prenijelo i stoga ne isključuje prijenose koji uključuju samo plovila iz zakonodavstva kojim se prenosi Direktiva o prijenosu poduzeća.

2.6. Komentari socijalnih partnera o provedbi članka 5.

Kad je riječ o poslodavcima u pomorskom sektoru, ECSA smatra da su sve države članice na zadovoljavajući način prenijele članak 5. Direktive. Tijelo Europêche, koje predstavlja poslodavce u sektoru ribarstva, nije dostavilo odgovor. Kad je riječ o socijalnim partnerima koji predstavljaju

radnike, ETF nije dostavio bitne informacije o prenošenju u državama članicama zbog nedostatka informacija iz svojih podružnica.

3. Primjena članaka 4. i 5.

Od država članica i socijalnih partnera zatraženo je da uz informacije o provedbenim mjerama dostave i informacije o primjeni nacionalnih pravila kojima se prenose članci 4. i 5.

3.1. Odgovori država članica

3.1.1. Priopćenja o planiranom kolektivnom otkazivanju

Samo je pet država članica izvijestilo da su njihova nadležna tijela primila priopćenja o planiranom kolektivnom otkazivanju članovima posade pomorskih plovila (FR, CY, LV, NL, FI). Druge države članice nisu bile upoznate s takvim slučajevima (BE, BG, CZ, DK, DE, EE, IE, EL, ES, IT, LT, LU, HU, MT, AT, PL, PT, RO, SI, SK), nisu mogle razlikovati zanimanja zaposlenika čije je planirano otkazivanje priopćeno (HR) ili nisu dostavile nikakve informacije (SE).

U Francuskoj je od 2015. do 2020. nadležno nacionalno tijelo primilo takvo priopćenje šest puta.

Cipar je izvijestio da je upoznat s jednim priopćenjem o poduzeću P&O Ferries s poslovnim nastanom u Ujedinjenoj Kraljevini. Poduzeće je otpustilo oko 800 pomoraca, među ostalim na četiri putnička broda koja plove pod ciparskom zastavom.

Latvija je izvijestila o jednom priopćenju iz 2022. koje se odnosilo na 125 zaposlenika.

Nizozemska je odgovorila da je 2020. zabilježeno jedno priopćenje koje se odnosilo na poslodavca sa sjedištem u toj zemlji i na 63 pomorca. Drugo priopćenje zaprimljeno je 2021., a odnosilo se na pomorska plovila koja plove pod nizozemskom zastavom, iako poslodavac nije imao sjedište u Nizozemskoj, te je utjecalo na 28 pomoraca.

Finska je upoznata s priopćenjima koja se odnose na članove posade pomorskih plovila, ali nije imala pristup točnim brojkama ili drugim informacijama. Nadalje, objasnila je da se nacionalne odredbe o kolektivnom otkazivanju primjenjuju već kad poslodavac planira otkazati jednom radniku.

Nijedna država članica nije izvijestila o slučaju u kojem je njezino nadležno nacionalno tijelo primilo priopćenja o planiranom kolektivnom otkazivanju članovima posade pomorskog plovila koje plovi pod zastavom druge države članice.

3.1.2. Prijenosi poduzeća koji uključuju pomorska plovila

Samo su dvije države članice znale za prijenose pomorskih plovila u okviru prijenosa na temelju Direktive (BE, FI). Belgija je izjavila da su socijalni partneri bili upoznati s jednim slučajem u kojem je nekoliko plovila jednog poduzeća preneseno u drugo poduzeće, dok Finska nije pružila nikakve dodatne informacije. Dvije države članice nisu dostavile informacije o tom pitanju (FR, SE), Italija je izvijestila da nije bilo takvog prijenosa, a preostale države članice nisu bile upoznate ni s jednim takvim slučajem.

3.1.3. Pravni postupci

Države članice nisu izvijestile ni o kakvim pravnim postupcima pred svojim nacionalnim sudovima koji su povezani s nacionalnim odredbama kojima se prenose članci 4. i 5. Direktive.

3.1.4. Utjecaj Direktive

Komisijina obveza izvješćivanja u skladu s člankom 7. Direktive uvedena je posebno kako bi se procijenio utjecaj nove Direktive na dva pitanja: i. upis plovila pod zastavama drugih država i ii. razinu zaposlenosti pomoraca iz EU-a. Promjene flote pod zastavom države članice mogu pružiti točan prikaz fenomena „upisa plovila pod tuđim zastavama". Teže je procijeniti razinu zaposlenosti u određenom sektoru, ali se na temelju kretanja broja osoba koje rade kao pomorci mogu donijeti neki privremeni zaključci o tom pitanju.

3.1.4.1. Utjecaj na broj plovila koja plove pod zastavom države članice

Općenito, odgovori država članica ne pokazuju da je provedba članaka 4. i 5. Direktive negativno utjecala na broj plovila koja plove pod zastavom država članica. Iz toga proizlazi da stupanje na snagu tih dvaju članaka i njihovo prenošenje u državama članicama nije dovelo do upisa plovila pod tuđim zastavama.

Od država članica koje su izmijenile nacionalno zakonodavstvo kako bi posade pomorskih plovila uključile u područje primjene zakonodavstva kojim se prenosi Direktiva o kolektivnom otkazivanju samo je njih pet zabilježilo smanjenje broja pomorskih plovila koja plove pod njihovom zastavom (BE, EE, EL, IT, PL). Osim tih pet država članica, Nizozemska je također izvijestila o smanjenju nakon što je pomorska plovila uključila u područje primjene zakonodavstva kojim se prenosi Direktiva o prijenosu poduzeća.

Neke su države članice dostavile detaljnije informacije o smanjenju. Belgija je izvijestila da se broj registriranih trgovačkih plovila neznatno smanjio s 238 na 237 u više od pet godina od 2016. do 2022., ali da se bruto tonaža povećala sa 7 750 000 BT na 9 780 000 BT. Broj ribarskih plovila u zemlji smanjio se, ali nije precizirano koliko. U Italiji se broj plovila trgovačke mornarice iznad 100 BT smanjio za 8 % od 2017. do 2020. (s 1448 na 1334). Poljska je izvijestila da se od 2015. do 2021. broj plovila smanjio sa 151 na 134 plovila, a bruto tonaža s približno 80 000 na 69 000 BT. U Nizozemskoj se broj plovila smanjio s 1233 na 1212 od 2014. do 2021. Međutim, te države članice smatraju da taj trend nije povezan sa stupanjem na snagu Direktive, nego je posljedica: i. jeftinije registracije plovila pod drugim zastavama (PL), ii. boljih uvjeta plovidbe pod zastavom druge države (EE), iii. upisa plovila pod tuđim zastavama (NL) i iv. činjenice da su se mnogi oblici zaštite predviđene Direktivom već primjenjivali na članove posade pomorskih plovila prije Direktive (IT).

S druge strane, Irska i Portugal zabilježili su povećanje broja pomorskih plovila koja plove pod njihovim zastavama. Nisu dostavili detaljne podatke, a Irska nije navela moguće razloge za povećanje. Portugal smatra da to povećanje nije posljedica stupanja na snagu Direktive, nego pretpostavlja da je povezano s pojednostavnjenjima pravnog režima Međunarodnog registra brodova Madeire iz 2015. uz postojeće porezne olakšice.

Sedam država članica koje su posade pomorskih plovila uključile u područje primjene zakonodavstva kojim se prenosi Direktiva o kolektivnom otkazivanju nije izvijestilo ni o kakvoj promjeni (DE, CY, MT, LV, LU, HU) ili bitnoj promjeni (HR) broja plovila koja plove pod njihovim zastavama. Te države članice i Litva nisu navele nikakve promjene povezane s uključivanjem pomorskih plovila u područje primjene zakonodavstva kojim se prenosi Direktiva o prijenosu poduzeća.

Tri države članice izvijestile su da ne raspolažu podacima o proširenju pravila o kolektivnom otkazivanju na posade pomorskih plovila (BG, DK, LT). Četiri države članice izvijestile su i da nemaju podatke o proširenju zakonodavstva o prijenosu poduzeća na pomorska plovila (BG, DK, RO, SK). O izostanku utjecaja izvijestilo je sedam država članica koje prethodno nisu isključile pomorce iz nacionalnog zakonodavstva kojim se prenosi Direktiva o kolektivnom otkazivanju (ES, FR, NL, RO, SI, SE) i pet država članica koje prethodno nisu isključile pomorska plovila iz nacionalnog zakonodavstva kojim se prenosi Direktiva o prijenosu poduzeća (ES, FR, SI, SE).

Finska je izvijestila da nema znatnih promjena jer se nacionalno zakonodavstvo o kolektivnom otkazivanju već prije primjenjivalo na pomorce i pomorci su već imali djelomična prava pri prijenosu poduzeća. Dvije države članice izjavile su da nisu države zastave za plovila obuhvaćena člancima 4. i 5. Direktive (CZ, AT). Slovačka je izvijestila da nije država zastave za plovila obuhvaćena člankom 4. Direktive.

3.1.4.2. Utjecaj na broj pomoraca

Općenito, odgovori država članica pokazuju i da provedba članaka 4. i 5. Direktive nije negativno utjecala na broj pomoraca. Iz toga proizlazi da stupanje na snagu članaka 4. i 5. Direktive i povezanih nacionalnih odredaba nije utjecalo na razinu zaposlenosti pomoraca na plovilima registriranima u državama članicama.

Samo su dvije države članice zabilježile smanjenje broja pomoraca (EE, EL). Grčka je izvijestila o smanjenju broja pomoraca zaposlenih na plovilima koja plove pod grčkom zastavom od prenošenja Direktive 2018., ali nije dostavila konkretne brojke. Estonija je izvijestila o smanjenju broja članova posade trgovačke mornarice i blagom smanjenju broja ribara, ali također nije dostavila konkretne brojke. Nijedna od tih zemalja nije to smanjenje povezala sa stupanjem na snagu Direktive. Estonija je objasnila da polazi od pretpostavke da postoje drugi razlozi, kao što su pandemija bolesti COVID-19 i smanjenje broja putovanja.

U Belgiji su podaci o socijalnom osiguranju pokazali blago smanjenje zaposlenosti u sektoru trgovačke mornarice[14], dok je broj ribara ostao stabilan. Kad je riječ o uključivanju pomoraca u područje primjene nacionalnog zakonodavstva kojim se prenosi Direktiva o kolektivnom otkazivanju, Latvija je izvijestila o smanjenju broja pomoraca s kvalifikacijama za trgovačku flotu i povećanju broja pomoraca s kvalifikacijama za članove posade ribarskog plovila. Nijedna od tih zemalja nije mogla povezati taj razvoj događaja sa stupanjem na snagu Direktive. Latvija je pretpostavila da su glavni pokretači natjecanje s azijskim pomorcima, prilike za premještaj na radno mjesto na kopnu i, posebno za ribare, promjene zahtjeva u pogledu kvalifikacija za kapetane plovila.

Dvije države članice (IE, PT) zabilježile su povećanje broja pomoraca. Nisu dostavile detaljne podatke, ali nisu ni povezale to povećanje sa stupanjem na snagu Direktive. Irska smatra da je povećanje rezultat većeg broja trgovačkih brodova. Portugal pretpostavlja da je, kao i povećanje broja plovila, povećanje broja pomoraca također povezano s pojednostavnjenjima pravnog režima Međunarodnog registra brodova Madeire iz 2015.

[14] S druge strane, podaci zajedničkog odbora za sektor trgovačke mornarice pokazali su snažan porast zaposlenosti, ali to se može objasniti nedavnim uključivanjem sektora jaružanja i odobalnih sektora u sektor trgovačke mornarice.

Tri države članice nisu primijetile znatnu promjenu broja pomoraca (HR, IT, FI). U Italiji je broj pomoraca ostao uglavnom nepromijenjen od 2017. do 2020. (– 1,4 % s 26 105 na 25 744): smanjenje broja teretnih plovila djelomično je neutralizirano putničkim plovilima s većim brojem osoblja, a mnoge zaštite predviđene Direktivom već su se primjenjivale na članove posade pomorskih plovila. Broj pomoraca u Finskoj nije se znatno promijenio od 2017. do 2019., a smatralo se da je smanjenje broja pomoraca 2020. povezano s pandemijom bolesti COVID-19.

Četiri države članice nisu prijavile nikakve promjene u broju pomoraca (CZ, HU, MT, PL). Litva nije prijavila nikakve promjene povezane s uključivanjem pomorskih plovila u područje primjene zakonodavstva kojim se prenosi Direktiva o prijenosu poduzeća. Češka je objasnila da se, s obzirom na to da nema komercijalnih pomorskih plovila registriranih pod češkom zastavom, nepromijenjeni broj pomoraca odnosi na pomorce s pomorskom knjižicom koju je izdala Češka pomorska uprava koji su zaposleni na pomorskim plovilima koja plove pod različitim zastavama EU-a i zemalja izvan EU-a. Njemačka je izjavila da stupanje na snagu članka 4. Direktive nije utjecalo na broj pomoraca.

Šest država članica nije moglo dostaviti podatke o utjecaju Direktive na broj pomoraca povezanom s proširenjem pravila o kolektivnom otkazivanju na posadu pomorskih plovila (BG, DK, CY, LT, LU, RO). Te su države članice zajedno s Latvijom i Slovačkom izvijestile da nemaju podataka o broju pomoraca u vezi s proširenjem zakonodavstva o prijenosu poduzeća. U okviru iste teme Nizozemska je objasnila da ima podatke o osoblju na plovilima koja plove pod nizozemskom zastavom za 2021. (4600 nizozemskih članova osoblja, 16 000 stranih članova osoblja), ali nema pouzdane prethodne podatke za usporedbu.

Pet država članica (ES, FR, NL, SI, SE) prethodno nije isključilo pomorce iz nacionalnog zakonodavstva kojim se prenosi Direktiva o kolektivnom otkazivanju te stoga nije izvijestilo o utjecaju na broj pomoraca. Slično tome, četiri države članice (ES, FR, SI, SE) koje prethodno nisu isključile pomorce iz nacionalnog zakonodavstva kojim se prenosi Direktiva o prijenosu poduzeća izvijestile su da nije bilo utjecaja. Austrija je izjavila da nije država zastave za plovila obuhvaćena člancima 4. i 5. Direktive, a Slovačka je izvijestila da nije država zastave za plovila obuhvaćena člankom 4. Direktive.

3.2. Komentari socijalnih partnera

Kad je riječ o poslodavcima u pomorskom sektoru, ECSA je smatrala da su države članice na zadovoljavajući način primijenile i provodile članke 4. i 5. Direktive. Njezino je mišljenje da su broj plovila koja plove pod zastavom države članice i broj pomoraca bili stabilni. Tijelo Europêche, koje predstavlja poslodavce u sektoru ribarstva, nije dostavilo odgovor.

Kad je riječ o socijalnim partnerima koji predstavljaju radnike, ETF nije mogao dostaviti bitne informacije o primjeni članka 5. Direktive o prijenosu poduzeća zbog nedostatka informacija iz svojih podružnica. Kad je riječ o primjeni članka 4. Direktive o kolektivnom otkazivanju, ETF je naveo da nije primio informacije od svih svojih podružnica, a da podružnice koje su odgovorile nisu zabilježile promjenu broja plovila koja plove pod zastavom države članice ili broja pomoraca.

4. Zaključci

Sve države članice izvijestile su o mjerama za prenošenje izmjena Direktive o kolektivnom otkazivanju kojima se posada pomorskih plovila uključuje u njezino područje primjene i kojima se pomorska plovila uključuju u područje primjene Direktive o prijenosu poduzeća. Nisu sve donijele novo zakonodavstvo ili izmijenile postojeće akte jer to nije bilo potrebno u državama članicama koje

u prošlosti nisu izuzele pomorska plovila (posadu pomorskih plovila) iz područja primjene nacionalnih pravila. Time su poboljšana prava pomoraca koji prethodno nisu imali zaštitu koju pružaju te direktive.

Članak 4. točku 2. Direktive, na temelju koje su poslodavci obvezni planirano kolektivno otkazivanje priopćiti nadležnom tijelu države zastave plovila, većina je država članica prenijela kao obvezu priopćavanja svojem nadležnom tijelu. Stoga će to tijelo biti isto kao ono kojem se mora priopćiti kolektivno otkazivanje svih ostalih radnika. Samo ju je nekoliko država članica prenijelo kao obvezu priopćavanja državi zastave.

Iskustvo u praktičnoj primjeni izmjena Direktive o kolektivnom otkazivanju i Direktive o prijenosu poduzeća vrlo je ograničeno. Samo je pet država članica izvijestilo o između jednog i šest priopćenja o kolektivnom otkazivanju koje uključuje posadu pomorskog plovila, a dvije su države članice izvijestile o jednom ili dva prijenosa pomorskih plovila. Nijedna država članica nije izvijestila o pravnim postupcima.

Zabrinutost da bi izmjene mogle naštetiti pomorskom sektoru jer bi mogle uzrokovati upis plovila pod tuđim zastavama i gubitak radnih mjesta pokazala se neutemeljenom. Kad je riječ o uključivanju posade pomorskih plovila u područje primjene Direktive o kolektivnom otkazivanju i pomorskih plovila u područje primjene Direktive o prijenosu poduzeća, većina država članica i sektorski socijalni partneri koji predstavljaju poslodavce i radnike nisu izvijestili ni o kakvim promjenama broja plovila koja plove pod zastavom države članice ili broja pomoraca. Ako su države članice izvijestile o smanjenju ili povećanju broja takvih plovila ili broja pomoraca, navele su da taj razvoj događaja nije povezan s uključivanjem (posade) pomorskih plovila u područje primjene tih dviju direktiva.